

Nekrolog

Henrik Fangel

8. august 1944 – 30. januar 1994

Ved Henrik Fangels pludselige død den 30. januar 1994 mistede ikke blot Institut for sønderjysk Lokalhistorie sin inspirerende leder, men dansk lokalhistorisk forskning som helhed led et stort tab.

Henrik Fangel blev født den 8. august 1944 i Haderslev som søn af en af foregangsmændene inden for det lokalhistoriske arkivarbejde i Danmark, socialinspektør Olav Christensen, og dennes hustru Karen Margrethe Fangel Jensen, hvis mellemnavn han antog som slægtsnavn, da han efter klassisksproglig studentereksamen i 1963 flyttede til Århus for at studere historie og latin. Studierne afsluttedes i 1970 med skoleembedseksamen. Allerede inden da havde han i Sønderjyske Årbøger 1969 offentliggjort artiklen »Det middelalderlige Ejsbøl og den holstenske adels indvandring i hertugdømmet Slesvig« og efter eksamen fortsatte han de godshistoriske studier et par år som kandidatstipendiat ved universitetet. Interessen for dette emne bevarede han til det sidste og udmøntede den i flere foredrag og artikler, ligesom han deltog i Ødegårdsprojektet. Desværre nåede han ikke at give den sammenfatning, som han oprindelig planlagde.

I årene 1972–1985 var Henrik Fangel ansat ved Aabenraa Statsskole, i de første par år med reduceret timetal, så han kunne afslutte arbejdet med første bind af den store Haderslev bys historie 1800–1975, som udkom 1975 ved Haderslev Banks jubilæum. Det omfattende bind, 574 sider, dækker byens historie fra år 1800 til 1864, for den økonomiske udvikling dog til 1870, og bygger på et meget omfattende kildema-

teriale. Det betegner på en række områder et nybrud i dansk byhistorie med sine analyser af de forskellige befolkningsgrupper og sit helhedssyn på byen som en organisk struktur, der udvikler sig i forbindelse med det omliggende geografiske område under påvirkning af tidens særlige strømninger. Bogen fremkaldte begejstrede anmeldelser, som Peter Dragsbos her i tidsskriftet årgang 1976, men også mere kritiske, som Gottlieb Japsens i Sønderjyske Årbøger 1976, der trods sine indvendinger karakteriserede værket som en betydelig forskningsindsats, der »fremkalder tilslutning og vækker indsigt men først og fremmest stimulerer til fortsatte videnskabelige drøftelser«. Det afsluttende ønske om, at Henrik Fangel snart ville glæde publikum med fortsættelsen, blev desværre ikke opfyldt. Der ligger betydelige forarbejder til de følgende perioder, og der arbejdes nu på at få udgivet perioden 1864–1920, som med enkelte undtagelser foreligger i manuskript.

Haderslev bys historie 1800–1870 må betegnes som Fangels hovedværk, der placerede ham centralt i dansk byhistorisk forskning og gjorde ham til en naturlig anmelder af nyere byhistorier, senest af bd. 2 af Frederikssunds historie i dette tidsskrift 1994, første hæfte, som udkom efter hans død. Det var karakteristisk, at han formidlede nye byhistoriske strømninger fra udenlandsk forskning, således ved sin oversættelse af Ortwin Pelcs oversigt over byhistorisk forskning i Tyskland, trykt i årgang 1993 af dette tidsskrift.

I 1985 oprettedes i Aabenraa med domicil på Landsarkivet som en videre-

førelse af Historiske Samlinger for Sønderjylland et institut for sønderjysk lokalhistorie. Henrik Fangel tog springet fra den sikre lektorstilling til den mere usikre som leder af instituttet. Denne stilling indebar en række udfordringer, hvoraf de vigtigste var arbejdet som lokalhistorisk konsulent, leder af en billedsamling på 100.000 billeder (nu 200.000) og en båndsamling på ca. 1.500 bånd, bestyrer af en skolebogs- og en sangbogssamling, redaktør af Sønderjysk Månedsskrift, arbejdet med en sønderjysk lokalbibliografi samt en forskningsforpligtelse med tilknytning til Sønderjyllands historie. Det var også ham, der organiserede og ledede registreringen og indsamlingen af foreningsarkiver fra Sønderjylland, som næsten afsluttedes.

Hertil kom, skulle det senere vise sig, en forpligtelse til at drive indtægtsdækket virksomhed for at få det hele til at hænge sammen økonomisk, en forpligtelse, som kom til at virke meget tyngende, men som på den anden side også resulterede i en række værker, især jubilæumsskrifter. Kun Fangels utrolige energi og optagethed af alt, som havde med sønderjysk historie at gøre, muliggjorde, at han rent faktisk overkom alle disse opgaver, som sagtens kunne udfylde to mands tid. Og så må man ikke glemme at lægge alt det til, som Fangel påtog sig i »fritiden«, som redaktør af Haderslev Samfundets årsskrift, initiativtager til og leder af forlaget Gammelt i Haderslev, hans arbejde for bevaring af ældre bygninger, der kom til at betyde meget for Haderslev, og som i Aabenraa helt konkret reddede den gamle banegård fra nedrivning. Han var initiativtager til og bestyrelsesmedlem i foreningen Aabenraa Museums venner, medlem af SLAs forskningsudvalg, sekretær og senere næstformand i Historisk Samfund for Sønderjylland, og han udførte en banebrydende indsats i samarbejdet over grænsen mellem

danske og tyske historikere bl.a. i forbindelse med kildeudgivelser til undervisningsbrug. Rækken af artikler, anmeldelser og selvstændige publikationer er lang, og fra de sidste to år skal blot nævnes *Haderslev i 700 år* (sammen med Lennart Madsen og Jakob Røjskjær), *Sønderjysk Skoleforenings jubilæumsskrift 1942-1992 og 10 år med TV-Syd*. Samtidig stod Fangel som redaktør eller rådgiver ved en lang række af andres publikationer og som idemanden bag serien *Sønderjyske Billeder* udgivet af instituttet i samarbejde med Historisk Samfund for Sønderjylland.

Henrik Fangels betydning som lokalhistorisk konsulent for de omkring 50 lokalhistoriske foreninger og arkiver i Sønderjylland kan ikke overvurderes. Han forstod hurtigt at komme på talefod med de lokale folk og formidlede ofte et samarbejde inden for kommunegrænserne, som gjorde det lettere både for brugerne og de bevilgende myndigheder. Han trådte beredvilligt til som foredragsholder og kursusleder. Han skaffede billedmateriale til illustrationer af utallige værker og hjalp med at pege på relevant kildemateriale til lokale publikationer. På de få år opnåede han at gøre Institut for sønderjysk lokalhistorie til en uundværlig institution i det lokalhistoriske arbejde. Gennem sine bøger og artikler og sin flittige deltagelse i møder og symposier blev han kendt og værdsat over hele landet i lokalhistoriske kredse. Dertil kommer, at alle, der har kendt Henrik Fangel, vil savne hans varme menneskelighed, hans gode humør og hans smittende energi. Han havde mange planer, som han ikke nåede at udføre, men han nåede meget, og hans værker fortjener, at der udarbejdes en samlet fortegnelse over dem, for kun derved kan de, spredt som de er i mange tidsskrifter, blive udnyttet efter fortjeneste og bevare hans navn for eftertiden. *Hans H. Worsøe*